

Hea lugeja!

Selles Juridica numbris on artiklite kirjutajateks advokaadid. Advokaadid, nagu ka kohtunikud ja notarid, on teatud mõttes õiguskorra stabiilsuse hoidjad, sest erinevalt parlamendi ja valitsuse liikmetest ei vahetata neid iga nelja aasta tagant välja. Samas on just nemad õigusnormi kohaldamise eesliinil konkreetse inimese poolel, tema elulise probleemi juures. Võib-olla see on üks põhjustest, miks advokaadid ja teised tippjuristid on viimastel aastatel mõnevõrra kriitilisemad seaduste sagedase ja mõnikord kahjuks ka vastutustundetult muutmise suhtes.

Viimase kahekümne aasta jooksul on toodetud massiivselt normatiivset materjali praktiliselt kõikides eluvaldkondades. Osa sellest materjalist on jõutud juba kaks või kolm korda reformida. Iga Eesti inimene on vägisi värvatud elukestvasse juuraõppesse ning paraku kaugeltki mitte kõik ei suuda ree peal püsida. Mõnedest õiguslikest probleemidest saab lugeda ka käesolevast numbrist. Samas on selge, et õiguskirjandus jõuab käsitleda vaid osa küsimustest.

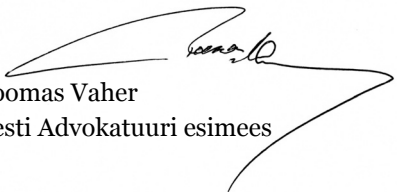
Kogenud advokaadid mõistavad, et uus seadus ei ole eelmisest parem, ta on lihtsalt teistsugune. Ta vastab ühiskonna hoiakutele kas suuremal või vähemal määral. Mida elukaugem, seda ebaõnnestunum, mida pikem ja detailsem, seda rohkem vastuolusid, mida abstraktssem, seda enam tõlgendamisruumi ja samas vähem normatiivset praaki. Iga uue seadusega tulevad uued probleemid, mida on vaja otsast peale lahendada.

Üldiselt kipub olema ka nii, et iga uus seadus on eelmisest pikem. Järjest detailsem ja keerulisem formaalne juriidika ei ole meid õnnelikumaks teinud ega ole kadunud vaidlused või tõlgendusprobleemid. Üldisema normi järgi loogiliselt lahendatav küsimus võib detailsesse regulatsiooni hoopis takerduda, sest ilmselt ei ole võimalik kõiki elulisi olukordi ette näha ja nii hakatakse seaduseauke nägema seal, kus mingit auku tegelikult pole.

Täna kehtivas tsiviilkohtumenetluse seadustikus on 759 paragrahvi, trükitud väljaande kujul on seadustik ligikaudu 2 cm paksune raamat. Uus seadustik on kehtinud kümme aastat, kuid kas menetlus on detailse regulatsiooni tõttu nüüd arusaadav ja kiire ning põhjustab vähem protsessuaalseid vaidlusi? Julgen kahelda. Olukorras, kus õigusemõistmiseks vajalik ressurss on niigi piiratud, tühistatakse väga suur osa otsustest endiselt menetlusnormide rikkumise tõttu. Küsiks provotseerivalt nii: kas õigusemõistmise kvaliteet halveneks, kui meil oleks tsiviilkohtumenetluse seadustik, mis mahuks, ütleme, viiele A4 formaadis leheküljele, mis sisaldaksid vaid kõige olulisemaid menetlusreegleid? Näite mõte ei ole kritiseerida tsiviilkohtumenetluse seadustikku, mis iseenesest ei ole halb seadus. Küsimus on, kas me vajame sellist normide massi või saame vähemaga läbi. Sarnaseid küsimusi tahaks küsida paljude valdkondade regulatsiooni kohta.

Eesti riik on väike. 1,34 miljoni inimesega riigi pidamine on väga kallis lõbu. Ehk oleks aeg mõelda sellele, et loobuda 10, 50 või 100 korda suurema rahvaarvuga riikide õigussüsteemide eeskujuna kasutamisest. Meie edu 20–30 aasta pärast saab baseeruda sellel, et oleme teistest efektiivsemad ning meie õigussüsteem on lihtne ja arusaadav. On selge, et ülekoormatud normistikuga ja kasvava bürokraatiaga riigi jaoks on meie rasvakiht liiga õhuke ja meie jaks lõpeb. Seega meil on vaja oma lahendust.

Kui võrrelda head seadust kirjandusteosega, siis võiks valida romaani või kogutud teoste asemel luuletuse. Lühikese, tabava ja hästi sõnastatud. Miks ei võiks selline olla unistus Eesti seadusest aastal 2030.

Toomas Vaher
Eesti Advokatuuri esimees